

Поставлені задачі є комплексними, гармонійно включають у себе різноманітні питання та завдання, які у сукупності сприяють формуванню майбутніх спеціалістів інженерно-технічного профілю, дають можливість підготувати гідну зміну робітників, які зможуть внести вагомий внесок у відбудову зруйнованої війною країни, зроблять можливим підняття країни на певний та необхідний рівень для конкурентоздатності, для можливості у подальшому фігурування України серед найбільш розвинутих та передових країн Земної кулі.

З цією метою і складаються освітні програми та навчальні плани з переважної кількості дисциплін, які вивчаються сьогодні у навчальних закладах різного рівня акредитації. Тому освіта сьогодні є запорукою успішного існування країни у майбутньому, її подальшого успішного росту та прогресу.

Список використаних джерел:

1. Гребньов Г. М. Формування напрямків підвищення ефективності маркетингового механізму управління конкурентоспроможністю будівельних підприємств в ринкових умовах. *Економічний вісник НТУ «КПІ»*. Київ, 2014. № 11. С. 395–400.

Натеса Денис Миколайович,
аспірант відділу змісту і технологій професійної освіти
Інституту професійної освіти НАПН України

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ

Сучасна система професійної освіти України переживає період активного реформування, що обумовлено як глобальними тенденціями модернізації освіти, так і внутрішніми соціально-економічними та правовими змінами. У цьому контексті особливої значущості набуває питання формування правової компетентності викладачів закладів професійної освіти будівельної галузі. Педагогічний персонал цієї сфери передає знання і формує професійні навички в здобувачів освіти, виступає носіями правової культури, яка є важливою складовою якісної підготовки майбутніх фахівців.

Будівельна галузь є однією з ключових сфер економіки України, яка безпосередньо залежить від дотримання законодавчих норм, зокрема щодо охорони праці, екологічної безпеки, державних будівельних норм (ДБН) та нормативно-правових актів, що регулюють професійну діяльність у цій сфері. У зв'язку із цим виникає необхідність забезпечення викладачів професійної освіти належними знаннями у сфері права, які дозволять їм ефективно виконувати свої професійні обов'язки, орієнтуючись у законодавчих нововведеннях та регулюючи освітній процес відповідно до чинного правового поля.

Додатковим фактором, що посилює актуальність дослідження, є імплементація європейських стандартів в освітню сферу України, що зумовлює необхідність адаптації освітніх програм до міжнародних вимог. У цьому аспекті правова компетентність викладачів набуває загального значення, стає стратегічним фактором підвищення конкурентоспроможності випускників професійної освіти будівельної галузі на європейському ринку праці.

Мета розвідки – теоретично обґрунтувати та розробити ефективні методичні підходи до формування правової компетентності викладачів закладів професійної освіти будівельної галузі в умовах реформування освіти.

Аналіз наукових праць, присвячених розвитку професійної освіти в Україні, указує на значну роль системного підходу до підвищення кваліфікації педагогів у період повоєнного відновлення економіки. У праці В. Сидоренко, О. Юденкової та С. Шевчук [2] розглядається медіакейс освітньо-професійних програм як інструмент адаптації фахівців до змін в освітньому середовищі, що підтверджує актуальність інноваційних методів підготовки кадрів. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції [3] відображає стратегічні підходи до методичного забезпечення професійної освіти, що є важливим аспектом її модернізації. Дослідження В. Радкевич [4; 5] демонструють значний вплив Інституту професійної освіти НАПН України на формування державної політики у сфері підготовки робітничих кадрів, а також узагальнюють найкращі освітні практики, що сприяють підвищенню ефективності освітнього процесу. Таким чином, проаналізовані джерела акцентують увагу на необхідності науково-методичного супроводу фахової підготовки педагогів у контексті соціально-економічних трансформацій.

Формування правової компетентності викладачів закладів професійної освіти будівельної галузі значною мірою зумовлене нормативно-правовими вимогами до системи освіти, а також специфічними положеннями, що регулюють будівельну діяльність. Система професійної освіти України перебуває у процесі трансформації відповідно до європейських стандартів, що вимагає підвищення правової культури викладачів, їхньої обізнаності щодо законодавчих змін і впровадження сучасних методик навчання. Основним документом, що регламентує правові аспекти освітньої діяльності, є Закон України «Про освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>). Він визначає права, обов'язки й відповідальність освітян, а також засади професійної підготовки фахівців. Додатково регулятивну функцію здійснюють Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text>), Національна рамка кваліфікацій (<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/nrk/2021/11.10/Zvit.pro.samosertyfikatsiyu.NRK-dodatok.1-10.11.pdf>) та Державний стандарт професійної освіти (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1077-2021-%D0%BF#Text>), що регламентують рівень компетентності педагогів, включаючи їхню правову підготовку. Важливу роль у професійній підготовці відіграє інтеграція стандартів Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS), що передбачає підготовку фахівців відповідно до європейських вимог і розширює потребу викладачів у правових знаннях.

Будівельна галузь в Україні регулюється численними нормативно-правовими актами, серед яких Державні будівельні норми (ДБН) (

construction.gov.ua/laws/doc_type=2), Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>), Закон України «Про охорону праці» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>) та Кодекс України про адміністративні правопорушення (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>). Ці документи містять положення, що безпосередньо впливають на професійну підготовку фахівців будівельної сфери, а отже, і на діяльність викладачів закладів професійної освіти. В умовах реформи освітньої галузі одним із ключових аспектів є забезпечення відповідності освітніх програм актуальним вимогам законодавства. Викладачі мають володіти знаннями про зміни в трудовому законодавстві, вимоги щодо охорони праці та екологічної безпеки, а також особливості ліцензування і сертифікації будівельної діяльності.

Формування правової компетентності викладачів професійної освіти вимагає створення ефективної системи підвищення кваліфікації. Важливу роль у цьому процесі відіграють курси професійного розвитку, тренінги, семінари й вебінари, що спрямовані на поглиблення знань педагогів у сфері правового регулювання. Досвід європейських країн свідчить про необхідність інтеграції правових дисциплін у професійну підготовку педагогів, зокрема через практикоорієнтовані кейс-методи, симуляційні вправи та аналіз реальних судових справ, пов'язаних із будівельною діяльністю. Важливою складовою є також цифровізація освіти, що сприяє доступності правової інформації й оперативному оновленню навчальних матеріалів відповідно до чинного законодавства.

Однією з ключових проблем правової підготовки викладачів є недостатня кількість спеціалізованих освітніх програм, які б інтегрували правову складову з професійно-практичними дисциплінами. Зокрема, наявні навчальні курси для викладачів професійної освіти здебільшого акцентують увагу на методологічних аспектах викладання, тоді як питання правової грамотності залишаються фрагментарними. Для вирішення цієї проблеми доцільним є створення міждисциплінарних програм, що охоплювали б правові основи будівельної діяльності, юридичну відповідальність викладачів і здобувачів освіти, особливості правового регулювання трудових відносин у сфері будівництва.

Значний потенціал у формуванні правової компетентності викладачів має дуальна освіта, яка передбачає тісну взаємодію закладів освіти з підприємствами будівельної галузі. Такий підхід дає змогу педагогам ознайомлювати студентів з правовими нормами, а також демонструвати їхню практичну реалізацію на виробництві. Крім того, викладачі, які мають досвід роботи на підприємствах або проходять стажування у сфері будівництва, краще розуміють правові ризики та можуть ефективніше передавати ці знання здобувачам освіти.

Ураховуючи тенденції реформування освіти, важливо запроваджувати нові підходи до оцінювання рівня правової компетентності викладачів. Серед перспективних методів можна виділити проведення сертифікаційних тестів, моніторинг правової грамотності через систему безперервного навчання, використання електронних платформ для дистанційного навчання й самоосвіти. Запровадження обов'язкових модулів з правових дисциплін у програми підвищення кваліфікації сприятиме системному розвитку компетентностей викладачів і відповідатиме сучасним вимогам до якості професійної освіти.

Отже, правова компетентність викладачів закладів професійної освіти будівельної галузі є важливим чинником забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців. В умовах реформування освіти ефективне формування правової компетентності потребує комплексного підходу, що включає оновлення нормативної бази, удосконалення освітніх програм, упровадження інноваційних методів навчання та підвищення кваліфікації викладачів. Лише за цих умов можна забезпечити належний рівень правової культури педагогів, що сприятиме підготовці висококваліфікованих фахівців будівельної галузі, здатних працювати в умовах сучасного ринку праці та правового середовища.

Список використаних джерел:

1. Натеса Д. М. Специфіка правової компетентності педагогів професійного навчання закладів професійної освіти будівельної галузі. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*. 2024. № 55. С. 110–117. DOI: 10.31376/2410-0897-2024-2-55-110-117
2. Траєкторія розвитку фахової компетентності педагога професійної освіти в умовах повоєнного відновлення економіки України : медіакейс освітньо-професійних програм підвищення кваліфікації / В. Сидоренко, О. Юденкова, С. Шевчук / за наук. ред. д.пед.н., проф. В. Сидоренко. Біла Церква: БІНПО, 2023. 230 с. <https://surl.li/dmzdom>
3. Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: збірник матеріалів XII звітної Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 5-19 березня 2018 р.). Київ : ПІТО НАПН України, 2018. 280 с.
4. Радкевич В. О. Вплив Інституту професійної освіти НАПН України на формування й реалізацію державної політики у сфері підготовки робітничих кадрів. *Вісник НАПН України*, 2024. № 6(2). DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6206>
5. Радкевич В. О. Інститут професійної освіти НАПН України: від наукових досліджень до кращих освітніх практик. *Вісник НАПН України*. 2022. № 4(1). DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4115>

Недех Роман Ігорович,

студент кафедри професійної освіти

та технологій сільськогосподарського виробництва

Глухівського НПУ ім. О. Довженка;

Науковий керівник: Маринченко Євгеній Олегович,

доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти

та технологій сільськогосподарського виробництва

Глухівського НПУ ім. О. Довженка

УДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В КОНТЕКСТІ НАДБАНЬ ТЕОРІЇ ПОКОЛІНЬ

Сучасні соціально-економічні умови в Україні значно впливають на функціонування вищої школи. Спостерігається зростання вимог з боку держави та суспільства до якості вищої освіти, відбувається стрімке оновлення технологій